

From: Olaf Schuwer
Sent: Sun, 1 Jun 2025 12:40:48 +0000
To: Olaf Schuwer
Subject: Nieuwsbrief 2025/6: de stem van het raadslid

Goedemiddag!

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies. Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen. Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: de stem van het raadslid.

Functie(beschrijving)

Het raadslidmaatschap omvat een schier oneindig aantal taken, activiteiten en werkzaamheden. Duizenden landgenoten hebben er hun handen vol aan. Met bezieling, enthousiasme en overtuiging zetten zij zich in voor het algemeen belang van de gemeente waarin zij wonen. Maar wat wordt er eigenlijk van hen verwacht, door wie, op basis waarvan?

Als iemand in dienst treedt bij een bedrijf, overheid of instelling gaat diegene een vooraf beschreven functie uitoefenen. Zodat werkgever en werknemer tevoren weten wat de een van de ander kan verwachten. De maandelijkse zak geld is de vergoeding voor de inzet van de werknemer.

En als het tijd wordt voor een andere invulling van de functie is dat in de regel bespreekbaar.

Vraag die dit oplevert is: bestaat er zoiets als een functiebeschrijving voor het raadslid?

Voor het antwoord op die vraag kun je een duik nemen in de Grondwet en Gemeentewet. En met “ctrl f” op zoek gaan naar die functiebeschrijving. Maar zeker weten dat dit nul zoekresultaten oplevert.

Al die duizenden raadsleden doen hun werk dus zonder vooraf op papier gezette (her)kenbare functiebeschrijving.

Is dat vreemd? Niet echt!

De (Grond)wet en het raadslid

Waarom doet een raadslid wat hij doet?

Hier is diepgaand over nagedacht, tot op het hoogste juridische niveau. En dat heeft tot het volgende geleid.

In artikel 129 lid 6 Grondwet én artikel 27 Gemeentewet staat zonder omhaal van woorden dat de leden (van de raad) “stemmen zonder last”.

Ook staat in artikel 7 Gemeentewet dat de raad de gehele bevolking van de gemeente vertegenwoordigt.

Dus eigenlijk is er wel een functiebeschrijving voor het raadslid, alleen die wordt niet met zoveel woorden genoemd.

De functie van raadslid bestaat uit twee onderdelen. Dat kan worden afgeleid uit de hierboven genoemde twee wettelijke bepalingen

Allereerst is elk raadslid de medevertegenwoordiger van de gehele gemeentelijke bevolking.

Annex hieraan brengt datzelfde raadslid zijn stem geheel naar eigen inzicht uit, oftewel “zonder last”.

Het onbelaste raadslid

Van het (lees: elk) raadslid wordt verwacht dat hij zich niet conformeert aan het standpunt van de fractie waartoe hij behoort. Maar dat hij in volstrekte autonomie zijn eigen stemgedrag bepaalt.

Sterker nog: wie zegt dát een raadslid deel moet uitmaken van een fractie?

De raad en daarmee elk raadslid is rechtstreeks verkozen en vertegenwoordigt de gehele bevolking. Een raadslid vertegenwoordigt geen fractie, en niemand kan een raadslid verplichten deel uit te maken van een fractie.

Dit heeft te maken met het hierboven genoemde lastverbod, en het daarmee samenhangende vrij mandaat dat elk raadslid van rechtswege heeft.

Dit vrij mandaat is een principiële dragende kracht onder ons gemeentelijk bestuurlijk krachtenveld. De zetel die een raadslid inneemt heeft hij dan ook van niemand anders gekregen dan van de kiezer. Dus niet van de partij en helemaal niet van de fractie.

Een fractie is een op basis van vrijwilligheid aan te gane hulpconstructie bij het uitvoering geven aan het vrij mandaat door een gekozen raadslid. De fractie is er ten behoeve van het raadslid en niet andersom.

De doorslaggevende stem

Als het op stemmen aankomt in een raadsvergadering, doet een raadslid waarvoor hij is gekozen: deelnemen aan de stemming.

Het uitbrengen van een stem is de kerntaak van het raadslid. Al het andere dat een raadslid doet is daarvan afgeleid.

Een raadsbesluit komt tot stand langs twee mogelijke wegen. Dat is te lezen in artikel 32 Gemeentewet.

Als de voorzitter vaststelt dat geen stemming wordt verlangd is het voorstel zonder stemming aangenomen en is er een raadsbesluit geboren.

Eén raadslid kan echter aangeven dat hij stemming wenst. Dan vindt er een hoofdelijke stemming plaats. De vorm en de wijze waarop is in artikel 32 lid 2 Gemeentewet beschreven.

Elk in de vergadering aanwezig raadslid moet zijn stem voor of tegen het voorstel uitbrengen. Dit met uitzondering van raadsleden die onder de werking van artikel 28 Gemeentewet vallen (verbod op deelname aan beraadslaging en stemming).

Niet de fracties stemmen maar de raadsleden. Dit laatste is niet doorgedrongen in menig raadzaal alwaar anno 2025 de gezamenlijke stemmen van de fracties geïnventariseerd. Een fractie stemt aldus voor of tegen, ook al zou een individueel raadslid er anders over denken. Het behoeft geen betoog dat een dergelijke wijze van stemmen in flagrante strijd is met het lastverbod, het vrij mandaat van het raadslid en artikel 32 lid 2 Gemeentewet. Onbegrijpelijk dan ook dat alle betrokken hoofdrolspelers deze gang van zaken als “normaal” betitelen. Het is verre van normaal!

Bij het vaststellen van de uitslag van de stemming kan één stem het verschil maken tussen “voorstel aangenomen” en “voorstel verworpen”. Dan heet het dat een raadslid de doorslaggevende stem heeft.

Een onbegrijpelijke duiding, aangezien elke uitgebrachte stem als “doorslaggevend” kan worden aangeduid.

Stemmen zonder last binnen een vrij mandaat heeft als logische consequentie dat elke uitgebrachte stem van gelijk gewicht is. Er is met andere woorden geen doorslaggevende stem.

Met vriendelijke groet
Schuwer Opleiding & Advies
Olaf Schuwer

www.schuweradvies.nl

email@olafschuwer.nl
06-50922034

Als je deze Nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen kun je dat doorgeven op:
email@olafschuwer.nl